

▲ De Stadsesoldaten (onder aanvoering van burgemeester Leegwater, alias luitenant Lieftink) proberen de opstandige Oldambtsters tegen te houden, maar hun poging is vergeefs. De meute neemt een omweg via het bos.

Jong en oud spelen Veldslag van 1748 bij borg van Midwolda na

Weg met de belastingpachters.

Leve Oranje!

Een onafhankelijk Oldambt. Je zou er bijna weer naar gaan streven na zo'n dag als gisteren. Driehonderd basisscholieren keerden terug naar het jaar 1748, toen Midwolder kinderen belastingpachters uit de Stad op de vlucht joegen en de Oranjezinde Oldambtster Opstand tegen de regenten ontketenden. De kinderen speelden hun rollen uitstekend en beleefden een mooie dag. De ouderen, even weg uit het jachtige 1998, hadden minstens zoveel plezier. Deze krant volgde de leerlingen op hun spannende tocht.

Politici zijn goede 'slechteriken'

■ Burgemeester Jan Leegwater van de gemeente Scheemda toonde zich gisteren een meesterlijke schurk. Hij speelde tijdens de manifestatie 'Het loeit in het Oldambt' de rol van luitenant Lief tink, de onderdrukker van de opstand. Er waren meer politici die zich als goede toneelspelers ontpopten. Voormalig CDA-wethouder Eggo Boer bijvoorbeeld bewaakte de boerderij Hermans Dijkstra, daar waar de verrader Eltjo Jans huiste. En in die boerderij liep de kersverse wethouder Ida Verkerk in achttiende eeuwse kledij rond. Haar rol was dubieus. Ze hielp de kinderen weliswaar maar ze behoorde wel tot de inboedel van die verdachte boerderij.

Historicus al geveld vóór veldslag...

■ Amateur-historicus Jan Pieter Koers uit Midwolda had zich er zo op verheugd. Hij was het die de tocht voor de deelnemers aan de manifestatie 'Het loeit in het Oldambt' had uitgezet en hij was aangewezen om enige schoolgroepen te voet te begeleiden. Maar juist gisterochtend, voor het startschot nog, ging het mis. „Thuis stootte ik met mijn teen ergens tegen aan. Gebroken, dacht ik, hij lag er helemaal naast. Ik ben naar de dokter geweest. De teen bleek uit de kom te zijn geschoten, hij is getaped. Maar nee, meelopen kan ik niet. Maar ik ben wel mobiel, ik kan fietsen.”

Harm van der Veen is zo'n 'oudere' die zich uitstekend vermaakt. De historicus en voorzitter van het Veenkoloniaal Museum in Veendam is één van de initiatiefnemers van 'Het loeit in het Oldambt', want die titel heeft de manifestatie gekregen. In passende kledij stuurt hij de kinderen vanaf de parkeerplaats bij de Ennemaborg op pad. „Het gaat prima en nu maar hopen dat ze er iets van opsteken.” Want dat is belangrijk voor Van der Veen en de zijnen: die vergeten tijd van de Verlichting voor de jeugd van het stof ontdoen.

Door **Marcel Looden**
Foto's **Anne Marie Kamp**

Ieder half uur gaat een klas op stap, de Oosterheertschool uit Midwolda als eerste. Sjofel gekleed stuiten ze bij de borg op luitenant Lief tink en zijn mannen. Lief tink was degene die in 1748 naar Midwolda werd gestuurd om de orde te herstellen maar vervolgens door de plaatselijke bevolking op de vlucht werd gejaagd. De reïncarnatie van Lief tink op deze mooie dag heet anno 1998, jawel, Jan Leegwater. Prachtig uitgedost en zichtbaar genietend, sommeert hij de kinderen te verdwijnen. Een kanonschot dient om zijn woorden kracht bij te zetten, maar daarmee jaagt hij slechts de moderne verslaggevers en toekijkende ouders de stuipen op het lijf. „Maar goed dat er geen hartpatiënten bij zijn”, zegt een moeder. De kinderen trekken zich van de burgemeester niets aan, gaan door met schelden en duiken het Midwolderbos in.

In het bos wordt een Oranjezind lied gezongen en vervolgens gaat het naar de Turflaan waar volwassenen bezig zijn turf op een wagen te laden. De gemoederen raken daar verhit als ze horen van het verraad van Eltjo Jans, die in de boerderij Hermans Dijkstra woont en soldaten bij zich heeft opgenomen. Want ook dergelijke sujetten waren er in 1748, heulend met de vijand. Gezeten op de wagen, getrokken door een paard, gaat het dan naar die boerderij.

Mobiele telefoon

Op de Hoofdweg gaat iets van de betovering verloren. Auto's stuiwen voorbij, ouders richten hun fototoestellen en in een woning tettert een radio een Top 40 hit: *Lying naked on the floor*. Een zin die in de tijd van de Verlichting zou passen, overigens. De kinderen van de Eexterbasisschool uit Scheemda laten zich er niet door van de wijs brengen. Een verslaggever wordt zelfs bestraffend toegesproken als hij een mobiele telefoon tevoorschijn haalt. „Die had je toen niet.”

Maar gelukkig is daar de boerderij Hermans Dijkstra, in de beleving van de kinderen zo oud als de opstand zelf. De boerderij wordt veroverd, Eltjo Jans wordt er niet gevonden, eten wel. Tijd voor een pauze dus, met kwast, chocolademelk, slagroom en koek. Meint Engels glundert, als hij de jongens en meisjes zich te goed ziet doen. De cultuurambtenaar van de gemeente Scheemda heeft de afgelopen weken veel tijd in de voorbereidingen gestoken en krijgt nu waar voor zijn geld. „Prachtig hé, ze vinden het hartstikke mooi.”

Hartstikke mooi vindt Piet Lingbeek het ook. Als twintigste eeuwer doceert hij aan het Dollard College de taal van Goethe, vandaag is hij een tijdgenoot van Goethe en begeleidt hij enige schoolgroepen. De kinderen van De Tichel uit Oostwold bijvoorbeeld, die hij na de maaltijd meeneemt naar een heuse schandpaal aan de Hoofdweg. Onder het uiten van heldhaftige kreten („Weg met de belastingpachters, Leve

▲ Een van de vijanden wordt aan de schandpaal genageld.

▲ De rebellen zoeken dekking voor de soldaten.

▲ In een dreigende stoet rukt de woedende bevolking op naar de boerderij van Eltjo Jans

Oranje”) wordt de daar aanwezige vijand gedwongen van de schandpaal 'gebruik te maken'. De heer Kok uit Scheemda, 76 jaar, is die vijand. „Gisteren pas ben ik gevraagd mee te doen. Ik heb onmiddellijk ja gezegd.” En zo wordt hij vandaag tientallen malen gefolterd. „Had ik nu toch maar schoenen aangedaan”,

klinkt er iets van vermoeidheid bij dat klompend dragend meisje. Maar het einde van de tocht nadert. Bij een kiepkerel, zo'n typische achttiende eeuwse, wordt een stuk hoortouw aangeschaft, bedoeld om de vijanden te knevelen. En al tierend gaat het naar de kerk, waar dominee Schortinghuis hen vanaf de kansel

▲ Een in achttiende eeuwse kledij gestoken scholiere is klaar voor het avontuur

toespreekt. Dominee Schortinghuis was de Oranje-aanhanger die in die jaren rebellie predikte.

„Echte spruiten van Oranje”, horen de ietwat geïmponeerde kinderen van De Tichel over zich heen rollen. „Gaat thans allen naar huis maar houdt U gereed om Uw heldenmoed te tonen”, waarna het Wilhelmus klinkt. Mooie woorden, maar zoals we nu weten stierf de opstand een zachte dood. Willem IV bleek namelijk geen ruggeraat te bezitten en liet de regenten uiteindelijk toch weer hun gang gaan.

Buiten de kerk is de betovering verbroken en is die woeste opstandeling weer de schuchtere Oostwolder scholier Tjark Stikker. Hij zegt genoten te hebben van zijn tocht door het verleden. „Het mooiste vond ik het begin, met dat kanon en met die soldaten.” Wedden dat die kinderen van 1748 dezelfde mening waren toegegaan...